

DETALJPLAN FÖR BIOLOGISKT ÅTERSTÄLLANDE ARBETE MED AVSEENDE PÅ BIOTOPÅTGÄRDER I HEDSTRÖMMEN/LUMSÅN

Följande plan omfattar en beskrivning av de biotopförbättrande åtgärder som planeras i vattendraget under dom närmaste åren.

Denna detaljplan är sammanställd av en ideell sportfiske förening :

Sportfiske För Morgondagen

Kartorna som illustrerar hur vi har tänkt att biotopåtgärda återfanns i original ansökan under punkt 9-11. Dessa är i denna versionen exkluderade pga av fil storleken skull.

<u>1:INLEDNING</u>	<u>7:REDOVISNING</u>
<u>2:MÅL</u>	<u>8:NÅGRA RESTAURERINGSMODELLER</u>
<u>3:RESTAURERINGARNA</u>	<u>9:OMRÅDE 1 + (KARTOR ÖVER ZONERNA)</u>
<u>4:EFTER RESTAURERINGARNA</u>	<u>10:OMRÅDE 2 + (KARTOR ÖVER ZONERNA)</u>
<u>5:BESKRIVNING</u>	<u>11:OMRÅDE 3 + (KARTOR ÖVER ZONERNA)</u>
<u>6:INVENTERINGSMETODIK</u>	<u>12:MASKINDEFARTER</u>

Ansökan

Inledning

Hedströmmen börjar uppe i Nyfors och rinner ner till Malingsbosjön i fyra omgångar med fördämningar mellan strömpartierna.

Det börjar med Nyforsån och går sedan över till Spannån, därefter Skräddartorpsån för att avslutas som Lumsån.

Lumsåns avrinningsområde har varit hårt flottledsrensat och spåren finns fortfarande kvar. Åbotten är slät utan några stora variationer på djupet.

Skogsavverkningarna har även påverkat åns flöde och näringsgrad.

Vattenkraftbolagets regleringar av sjöarna uppströms är i dagsläget en av de större bovorna, tillsammans med bottenstrukturen. Från försommar till sensommar saknar ån oftast tillräcklig mängd vatten.

Den jämna grunda bottenstrukturen släpper förbi vårfloden och lämnar en bred och grund skvalström. Den nederbörd som faller får ingen naturlig bromsning i form av en varierad bottenstruktur.

I Lumsån finns ett glest småvuxet öringsbestånd som påverkas negativt av flottningens lämningar, tillsammans med alger, plankton, växter och insekter. Biotopåtgärderna bör skapa ett större livsutrymme för de ovanstående grundpelarna i ekosystemet och öringen. Varför en biotopåtgärdande insats är ett måste.

Mål

Att återskapa ett ekologiskt fungerande åsystem liknande det paradiset som det en gång varit.

Vi vill nu återskapa Lumsån till dess forna glansdagar då; strömstaren häckade i flertalet par och de stora öringarna vandrade upp i ån för lek bland höstlöven.

När människans senare ingrepp började påverka omgivningen, förändrades insekternas, fiskens och fåglarnas populationer till det sämre.

Vårt mål är även att skapa förutsättningar åt en stationär öringstam som väljer att stanna kvar i Lumsån, under längre tid än vad som sker i dagsläget. Den nuvarande öringen vandrar ner i Malingsbosjön väldigt tidigt pga brist på föda och ståndplatser. Vi vill åstadkomma en ökad vattenmängd i ån som gynnar produktionen av föda och fisk. Genom att bygga ett vattenutskov nedströms sjön Lumsen öppnas nya viktiga fiskvägar. Skräddartorpsån blir då yngelkammaren som fyller på Lumsån med fisk från Skräddartorpsåns barnkammarsforsar.

Idag producerar Skräddartorpsån småöring i onödan, de flesta går tyvärr till gäddmat. Mellanstor fisk är ytterst sällsynt och de större individerna finner man i sjöarna. Mellansteget har antagligen Lumsån stått för innan flottningen.

Vattenutskovet kommer även att öppna en vandringsväg från Malingsbosjön upp genom Lumsån till Lumsen för att sluta vid vattenfallen i Skräddartorpsån. En vandringsväg på 3 km.

Att skapa förutsättningar åt en stationär öringstam som väljer att stanna kvar i Lumsån, under en längre tid än vad som sker i dagsläget.

Genom att bygga ett vattenutskov nedströms sjön Lumsen öppnas nya viktiga fiskvägar.

Vi vill även skapa en gynnsam biotop med ett rikare insektsliv och mer vattenvolym. Kort sagt så vill vi försöka att i möjligaste mån återställa Lumsån till dess ursprungliga skick, vilket i sin tur bör medföra positiva effekter för det strömlevande djur-, växtlivet- och inte minst fågellivet bl a för strömstaren.

Restaureringarna

Förslaget gäller strömpartierna i Lumsån från sågen och upp till lugnvattnen plus ett vattenutskov nedströms sjön Lumsen.

Utan att förändra ån och dess miljö i sig vill vi istället återskapa miljön i och kring Lumsån.

De åtgärder som är föreslagna är att där det saknas större block/sten och bottenprofilen är väldigt jämn, bör man gräva hålor för att skapa en mera kuperad botten som ger mer skydd och livsutrymme för den lite större fisken under lågvattenperioder. På vissa platser lyfts stor sten/block ut i åfåran. På så sätt ökas bottenytan, mera skydd skapas, syreblandningen och strömmens produktivitet ökar, vilket gynnar öringförekomsten. Vattnet trycks också ihop mellan stenarna och på så sätt ökas vattnets hastighet och strömmen gräver hålor i botten. Död ved har stor betydelse för vattendragets biologiska funktion. Bl a bildas gömslen och uppehållsplatser samtidigt som födotillgången ökar för både fisk och bottenfauna.

Öringtätheten är som störst där det finns rikligt med skydd och miljön är så mångformig som möjligt. Biotopåtgärderna strävar efter att återskapa naturens mångformighet efter människans ingrepp. Öringen väljer ofta en ståndplats med ett "tak" över sig. Detta tak kan bestå av urgröpt strandbrink, trädöverhäng, träd i vattnet eller sönderslagen vattenyta såsom strömmar, forsar och fall. Ett sätt att skapa sådana platser är att

lägga ut träd och grenar i ån, på dessa platser är öringtätheten störst. På de områden som maskinellt arbete förekommer skall miljön återställas till en så naturlig miljö som möjligt. Vattenväxter och tuvor flyttas och efter restaurering återplanteras då på ett naturligt sätt. För att påskynda växtligheten kommer vi även att sprida ut starrfrön och plantera ut buskar.

Den "nya" miljön kommer med stor sannolikhet att gynna insektslivet i ån, basfödan för både fisk och flera fågelarter.

För att hindra erosion kommer vi även att förstärka vissa strandzoner med sten. (Se skiss)

För övrigt kommer ingenting av omgivande natur att vidröras.

I första hand blir det de mest intressanta partierna vid Flaket där arbetet påbörjas. Maskinen kommer att köras i åfåran från Smedjan och uppströms. Det nedre nedfartsområdet för maskinen blir vid sågen, på kalhygget.

Biotopåtgärdernas modell består mestadels av grävningar. Grävningarnas inriktning blir att skapa djuphålur istället för tröskelhöljor vars huvudsakliga nackdelar är;

1. Vid en vattenhöjning innebär det en kraftigare erosion på strandbrinken vid högvatten.
2. Under sommaren då hög temperatur och låg vattenföring ger fisken anledning att förflytta sig, försvåras förflyttningen mellan trösklarna.

Efter restaureringarna

Öringarna kommer lättare ner till Lumsåns "nya" ståndplatser från Skraddartorpsån.

Majoriteten av öringarna uppehåller sig på matplatser gjorda för fisk i storlekar mellan 0.5-1.2 kilo. Dessa typer av ståndplatser saknas idag i Hedströmmen uppströms Malingsbosjön.

De riktigt stora exemplaren med rätt genupsättning kan nu ta sig upp till Skraddartorpsån från Malingsbosjön.

En bättre biotop med ett rikare insektsfauna för både fiskar och fåglar.

Beskrivning

Nedströms sjön Lumsen börjar ån med ett c:a 1 km långt sel med undantag av två mindre strömmar.

De riktiga strömmarna börjar c:a 300 m uppströms Smedjan. Lumsån har med säkerhet varit en fantastisk öringå i svunna tider, olika typer av ingrepp har gjort livsbetingelserna för djurlivet i ån svåra.

Flottningsrensning i kombination med ojämnare flödesvariationer, med ofta mycket låga sommarflöden, har gjort att öringen fått svårt att bilda något livskraftigt bestånd.

Lumsån är längs långa sträckor tydligt flottningsrensad med flera rester som minner om flottningsperioden. De grövre stenarna och blocken ligger upplagda längs åns kanter. Bottenprofilen är flack och ger dåligt med skydd framför allt under lågvattenperioder. Lumsån kantas mestadels av blandskog med ett väl utvecklat buskskick, som ger ån en skyddande inramning. Denna kantzon är av yttersta vikt för djurlivet såväl i som ovan vattnet och direkt förutsättning för öringen i ån.

Inventeringsmetodik

Vattendraget har fotvandrats utefter hela sin sträckning med början c:a

300 m uppströms smedjan även kallad "Källan"(strax nerströms selet). Ån har sträckindelats och nummerats.

Delavgränsningar har gjorts mellan selet och sågbron. Under vandringen har åtgärdsförslag, körvägar och lämpliga uppläggningsplatser för sten och potentiella hålor noterats. Vid inventeringen har polaroidglasögon använts vilket underlättar bedömningen av bottenprofilen, videoinspelning med åtgärdsförslag filmats, fotografier tagits och skisser har ritats. (Se separata kartbilagor)

Redovisning

Sträckorna delas in i områden, där de i sin tur delas in i zoner och redovisas i kartbilagorna 1-10 . En kort beskrivning görs av området samt ev påverkan. Åtgärder beskrivs för varje zon. På kartan redovisas även lämpliga körvägar.

För att få en liten bild över det hela och förstå vilka zoner man menar har vi valt att ge namn åt zonerna. Några namn har även anknytning till området, vissa beskriver dem. Namnen kommer förhoppningsvis även att användas i det framtida fisket.

Några restaureringsmodeller

Nissan modellen : Stenrös i pyramidform mitt i ån eller efter kanterna. Plats för öringar 2-4hg.

Bergslagsmodellen : I huvudsak storstenforsar, bakvatten, hålor och stenarmar. Plats för öringar 0-3 hg.

Lumsåmodellen : Djupare hålor, stora bakvatten, V-formade forsackar. Lugnflyt av springcreektyp, Matplatser för större insektsätande öring. Plats för öringar 4-20 hg i huvudsak 5-9 hg storlek.

OMRÅDE 1 (Zon 1-4)

Längd: C:a 300 m. Zon 1-4 (Från Källan till Smedjehålan)

Påverkan: Tydligt flottningsrensad och en mindre lyckad biotopåtgärd.

Beskrivning: Den övre halvan består av ett lugnt, grunt och brett (10-20m) stryk, medans den nedre sträckan består av ett trappstegs-liknande strömparti. Medeldjupet på sträckan är c:a 0.5 m. Botten består av mindre sten c:a 30 cm.

Åtgärd:

Zon 1 Källan: Översta ön till början av Flaket. "Lumsåmodellen".

Vid översta gräsön, försöker vi att förbättra åfårans djup genom att dela på vattnet i två fåror. Gräva en djup hölja strax nedströms ön. (se skiss).

Vi koncentrerar strömmen till den mittersta delen av ån och låter ån ta en lov sväng åt nordost strax efter höljan med en upphöjning till grundare med lite ökad hastighet och lite smalare. Observera att under högvatten kommer ån att ta sin "naturliga" fåra och stenarna kommer inte att göra något hinder. Tillföra sträckan död ved. Efter restaureringarna skall det på ev. stenområden spridas ut starrfrön och jordtuvor för att påskynda läkningsprocessen.

Zon 2 Flaket: "Lumsåmodellen".

Strömmen går i meandrar, smalare och djupare fåra än i dagsläget. Även här koncentreras strömmens huvudflöde till de mittersta delarna av ån varierat med djupa höljor och grundområden. Bottenmaterialet från hålorna lägges på vardera sida på ett fördelat sätt. Även här kommer vattnet att vid högvatten fylla ut sin "naturliga" fåra. Vi skall även här tillföra sträckan död ved.dagsläget. För att få en "slalombana" använder vi botten-material från djuphålor och strömfåror som vi skapar. Materialet lägges upp som bankar (se skiss). Tillföra sträckan död ved.

Zon 3 Bjarnes

På den första biten (c:a 20m) förstärks koncentrationen på vattnet efter den södra sidan och fördjupa och förlänga den befintliga höljorna från nuvarande 3 dm till 5-8 dm. Vi bygger upp armar som pekar motströms för att koncentrera strömmen.

Zon 4 Smedjehålan :

Koncentrera strömmen till ytterkanten från inloppsströmmen och följa ända ner till smedjenacken. Förstora den befintliga hålan. Och för att motverka erosion så förstärks ytterkurvan med sten från hålan. Maskinen kommer att ta sig härifrån upp till det sk. Flaket och arbeta sig neråt. (Fri väg för maskinen att ta sig från parkeringen ner till ån.) Inga träd kommer att ta skada med undantag av några enstaka buskar. (C:a 50m) Tillföra sträckan död ved.

OMRÅDE 2 (Zon 5-7)

Längd: C:a 300 m. Zon 5-7 (Från Smedjeströmmen ner till Grusfallet).

Påverkan: Starkt flottningsrensad

Beskrivning:

Utgör ett väl sammanhängande strömparti med få hålor. Ån är betydligt smalare här (2-3m) och har en medeldjup på c:a 2-3 dm. En bank delar ån på ett ställe och tränger ihop strömmen. Många partier är mycket flacka med ringa djup och avgränsas med små mjuknackar. Bottnen består av sten i storlek 20-30cm.

Åtgärd:

Zon 5 Smedjeströmmen "Bergslagsmodellen".

Röja undan en del bråte i strömmen som hindrar vandrigen för fisken. Nedströms bron styrs strömmen mot den östra sidans djup. Sträckan ner till Gärdsjöbonacken är väldigt grund (2-3 dm) och bred (5-9m) består av hård stenbotten storlek 20-30 cm. Under högsommaren är många delar av sträckan över vatten. Gräva ett antal hålor. För att förhindra att hålorna täpps igen bygger vi med stenarmar/stockar som pekar motströms. (se skiss). Vattnet hjälper på så sätt att gräva ur hålan istället. För att förhindra erosion så förstärks vissa delar av strandzonen och ytterkurvan med sten. Tillföra sträckan död ved. Under högvatten kommer vattnet även här att fylla ut sin naturliga fåra. En del av sträckan bör helst åtgärdas med maskinkraft (se skiss) och efterjusteras med handkraft och diverse handverktyg.

Zon 6 Gärdsjöbo- stryket:

Stenrösar efter kanterna enligt Nissanmodellen. Från inloppet ner till första nacken bör små höljor grävas ur. För att få vattnet att hjälpa till att gräva ur höljorna så bygger man stenrösar som pekar motströms. Den befintliga mjuknacken bör finnas kvar för att öka hastigheten på vattnet. Strömmen ner till "Grusfallet" koncentreras till den östra sidans befintliga djuphåla. Tillföra sträckan död ved.

Sträckan skall åtgärdas för hand och med diverse handverktyg.

Zon 7 Grusfallet:

Allt arbete med strömmen nedströms "Grusfallet" skall ske med handkraft. En liten upphöjning på den östra sidans fåra görs för att få vattnet mer koncentrerat till den västra fåran intill "Rondellen". Under högvatten kommer vattnet att ta sin "naturliga" fåra. Tillföra sträckan död ved.

OMRÅDE 3 (Zon 8-11)

Längd: C:a 300 m. Zon 8-11 (Från Rondellen ner till Ljugarhålan.)

Påverkan: Mestadels flottningsrensad.

Beskrivning:

Ett trevligt strömmande parti med en fin pool även kallad Rondellpoolen. På sina ställen består botten av mindre sten (8-20cm) och har ett medeldjup på c:a 0.4 m.

Åtgärd:

Zon 8 Rondellen:

Nedströms ön grävs en djuphåla (förstoring av en befintlig hölja). Tillföra sträckan död ved. Sträckan skall åtgärdas med handkraft och diverse handverktyg.

Zon 9 Örndjupet:

Sträckan består av hård botten med sten i storlek 8-20 cm. Strax nedströms "Rondellön" delas fåran av en grusbank (Örnön). Vid lågvatten är många delar av sträckan över vatten. Den östra fåran bör höjas en aning så att vattnet koncentreras mer till västra sidan. (Under högvatten kommer vattnet att ta sin "naturliga" fåra). Här bör sträckan helst åtgärdas med "lätt" maskinkraft där några enstaka höljor gräves och som sedan justeras med handkraft och diverse handverktyg.

Armar av sten/stockar som pekar motströms från den östra sidan byggs, för att förhindra att höljorna täppes igen samtidigt som man förstärker koncentrationen av strömmen till Laggbengtsstrykets västra sida. Vid Laggbengtsnacke förstärks området kring nacken med sten. Tillföra sträckan död ved. Banken (Laggön) nedströms Örnacken delar ån i två fåror. Även här görs en upphöjning på den östra fåran och därmed koncentreras vattnet till den västra fåran vid lågvatten. Under högvatten kommer ån att ta sin "naturliga" fåra. Sträckan från Örnacken till Laggbengtsnacke skall åtgärdas för hand och diverse handverktyg.

Zon 10 Laggbengts- stryket:

Vi gör en förstoring av de befintliga höljorna som senare stryket förstärks med större stenar och även någon stock som kilas fast på botten. Armarna placeras så att vattnet hjälper till att förhindra att höljorna täppes igen. Tillföra sträckan död ved. Sträckan åtgärdas med handkraft och diverse handverktyg.

Zon 11 Ljugarhålan:

Fördjupa den befintliga djuprännan med början på östra sidan som sedan styrs över till västra sidan fram till sågnacken. Den västra sidan är redan erosionskyddad med blocksten. Tillföra sträckan död ved. Det är även här maskindedfarten blir, på den västra sidan, på kalhygget. Kalhygget sträcker sig från sågparkeringen ner till ån. En sträcka på c:a 25 m. Sträckan skall åtgärdas med handkraft och diverse handverktyg. (Se skiss)

Maskinnedfarter

Sträckan: Källan ner till smedjehålan :

Maskinen tar sig ner strax uppströms Smedjans östra sida. (zon 4, från parkeringen) Fri körväg för maskinen c:a 50 m, inga skador på naturen direkt med undantag för lite sly som röjs undan. Maskinen tar sig upp till "Källan" i åfåran för att sedan arbeta sig ner till Smedjenacken.

Sträckan: Smedjeströmmen ner till Ljugarhålan :

Maskinen kommer att ta sig ner vid sågen på den västra sidan, (zon 11 på kalhygget). Det finns redan en befintlig körväg ner till ån (c:a 25 m). Därefter måste maskinen ta sig upp till "Smedjeströmmen" i åfåran för att sedan arbeta sig nedåt till Ljugarhålan.

För övrigt kommer ingenting av omgivande natur och område att vidröras.

